

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 7, 2011

[Назад](#)

[Головна](#)

УДК 338.4:677:675

В. І. Виноградчий,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з міжнародних зв'язків,
Міжнародний університет бізнесу і права

ІНТЕГРАЦІЙНІ СТРУКТУРИ В АГРОТЕКСТИЛЬНІЙ СФЕРІ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню проблем і передумов формування інтеграційних структур в агротекстильній сфері.

The abstract. The Article is dedicated to study of the problems and premises of the shaping integration structures in agrarian-textile sphere.

Ключові слова: агротекстильне виробництво, інтеграція, інноваційний розвиток, стратегія.

The Keywords: agrarian-textile production, integration, innovation development, strategy.

Постановка проблеми. Ринкові перетворення в сільському господарстві країни привели до того, що сільське господарство стало дрібнотоварним селянсько-фермерським виробництвом із супутніми йому низькими рівнями зоотехнології, слабкою технологічною базою, монополізмом і сировинною спрямованістю, слабким розвитком переробної промисловості, незначними обсягами глибокої переробки продукції галузі

У цих умовах дослідження аспектів ефективного функціонування всіх ланок системи агротекстильного виробництва на основі врахування взаємовигідних інтересів виробників сировини, переробників і виробників кінцевої продукції, у тому числі в її найважливіших конкурентоспроможних галузях, має особливе важливе значення.

Стає очевидним, що подальший розвиток сільського господарства і переробних галузей при збереженні трудомісткої структури аграрного виробництва і малоєфективних форм господарювання загрожує Україні подальшим посиленням сировинної спрямованості економіки. Єдина можливість протистояти цьому і забезпечити ефективний розвиток галузі – модернізація і впровадження ефективних форм господарювання, заснованих на глибокому використанні принципів кооперації, інтеграції і кластеризації в АПК та суміжних галузях.

Аналіз останніх досліджень. Проблемам розвитку текстильної промисловості та її сировинної бази сьогодні приділяється увага з боку вчених та практиків, присвячуються наукові роботи [1-6]. У розглянутих роботах досліджуються проблемні питання розвитку текстильної промисловості та сільськогосподарського виробництва текстильної сировини.

Формулювання завдання дослідження. Ціллю статті є дослідження проблем і передумов формування інтеграційних структур в агротекстильній сфері.

Виклад основного матеріалу. Аграрна сфера, що виробляє льон, бавовну і вовну, є ключовим елементом в аграрно-текстильній інтеграції. Однак, сьогодні в ланцюзі виробництва вона є відсутньою ланкою. Текстильні підприємства вимагають сировину, але відсутність сировинної ланки змушує їх працювати, використовуючи давальницьку сировину іноземних контрагентів.

Агротекстильна інтеграція являє собою специфічний різновид агропромислової інтеграції, є однією з форм міжгалузевої взаємодії підприємств системи виробництва текстильної сировини (льону та вовни), її первинної обробки, виробництва і збуту текстильної продукції і являє собою процес поєднання сільського господарства, текстильної промисловості і торгівлі у специфічних для цих галузей організаційно-економічних формах з метою досягнення високої ефективності і конкурентоспроможності.

Вертикальна інтеграція являє собою невід'ємний компонент розвитку продуктивних сил у міжгалузевому розрізі, що сприяє індустріалізації аграрного виробництва й у цілому більш ефективному забезпеченню потреб суспільства в кінцевій продукції. У рамках вертикальної інтеграції розрізнені види продуктивної діяльності перетворюються в масштабу (тверду) інтегровану виробничо-економічну систему, учасники якої органічно пов'язані єдиним технологічним процесом, економічними інтересами й орієнтовані на досягнення кінцевої мети – виробництва конкретного виду готової продукції. Вертикально-інтегровані структури в аграрному секторі України в даний час практично не розвинуті.

Вертикальна інтеграція виникає в ланцюжку постачальник - виробник - споживач у тому випадку, коли виробник продукції в тій чи іншій формі зрощує виробництво з яким-небудь постачальником сировини або матеріалів з яким-небудь споживачем своєї продукції.

Інтегровані фірми можуть бути менш чутливі до змін ціни на ринку, тобто знижується гнучкість компанії у відношенні зовнішнього середовища, що змінюється, може мати слабкий контроль витрат, що, у свою чергу, веде до зниження конкурентоспроможності, виникненню проблеми внутрішніх цін і т.д. Крім того, вертикальна інтеграція може привести до монопольного контролю, причому для цього може бути досить і невеликої частки ринку.

При формуванні вертикально інтегрованих структур необхідно врахувати напрямок інтеграції.

При добре розвинутих сировинних галузях у країні й існуванні подальших передумов розвитку даних галузей, не можна зупинитися тільки на видобутку і первинній переробці сировини – це стає не вигідно ані для видобувного підприємства, ані для країни-експортера. Тому необхідно скоординувати всі зусилля для інтеграції найбільш розвинутих підприємств сировинних галузей з підприємствами хімічної, машинобудівної і інших базових галузей економіки. У даних галузях діє так названий мультикативний ефект, тобто коли сировина починає оброблятися, на кожній новій фазі переділу до цього процесу залучаються нові люди, відкриваються нові робочі місця, у більш повній мірі використовуються виробничі потужності підприємств і т.д.

Багато країн, що досягли успіхів в економічному розвитку, використовували механізм мультиплікації при реалізації довгострокової економічної стратегії.

Так, наприклад, Японія, а так само країни Південно-Східної Азії і Китай обрали стратегію збалансованого росту за наступною схемою: первісний розвиток сільського господарства сприяв зростанню виробництва в харчовій і легкій промисловості, що викликало попит на засоби праці, а як наслідок цього відбувся прискорений розвиток важкої промисловості, а на цій технічній базі стали активно розвиватися високі технології. При цьому наголос у всіх галузях робився на розвиток експортно-орієнтованих виробництв.

Необхідно робити акцент на розвиток сировинних галузей, що у більшості пов'язані з видобутком і первинною переробкою сировини. Перспектива ж розвитку економіки країни прямо залежить від ефективної роботи не тільки видобувних підприємств, але і підприємств, що випускають кінцеву продукцію. Інтеграція по вертикальному технологічному ланцюгу повинна сприяти зміцненню і стабілізації фінансового положення підприємств, стійкому росту і конкурентоспроможності продукції на зовнішньому і внутрішньому ринках. При цьому вертикально інтегровані холдинги, що поєднують ресурси підприємств, здатні забезпечити позитивний розвиток економіки країни й активізацію структурних перетворень.

Тому з розвитком великих вертикально інтегрованих компаній в Україні буде рости економічна міць країни. І чим більше в країні переділів тієї чи іншої сировини, що дає вихід наукомісткої, конкурентоспроможної продукції, тим багатша держава.

Підсумовуючи усе вищевикладене, можна назвати основні риси агропромислового комплексу, що обумовлюють виробничо-економічну єдність усіх його

складових.

Головною рисою є наявність постійних і прямих зв'язків між високоспеціалізованим сільським господарством і промисловістю як по лінії виробництва і переробки сировини, так і по лінії комплексної переробки відходів основного виробництва аж до випуску готової продукції. Дві інші важливі риси полягають у взаємозв'язку і пропорційності розвитку по єдиній програмі всіх складових, котрі входять до складу агропромислового комплексу, і в їхній територіальній єдності. Однак територіальна єдність не слід розуміти як розміщення всіх складових комплексу в межах єдиної виробничої площадки. Підрозділи, що утворюють агропромисловий комплекс (виробництво, збереження, транспортування, переробка і збут сільськогосподарської продукції), можуть знаходитися на значній відстані один від іншого за умови збереження виробничо-економічної єдності.

Отже, агропромисловий комплекс - це форма організації виробництва взаємозалежних галузей, що розглядається як виробничо-територіальна система, при якій відповідні сільськогосподарські і промислові підприємства об'єднані в межах визначеної території в єдиний виробничий цикл від одержання сировини до випуску готової продукції. Тісний взаємозв'язок сільськогосподарського і переробного ланок є свідченням того, що вони не можуть нормально функціонувати один без одного. Для агропромислового комплексу характерна внутрішня єдність і цілісність у результаті поділу праці між галузями сільського господарства і промисловістю. Характерно, що більшість АПК розвивається на основі загального використання трудових ресурсів, допоміжних і обслуговуючих об'єктів, енергетичного, ремонтного господарства, водопостачання, комунально-побутових послуг, спільності території, природних і історичних умов, методів організації і управління.

В економічних районах у залежності від умов, що складаються, виникають різні організаційні форми, що характеризуються неоднаковим ступенем і глибиною інтеграційних зв'язків, а об'єднання галузей у більшості випадків розвивається в напрямку до повної інтеграції.

У відношенні сьогоденної ситуації в створенні текстильних виробів, слід зазначити, що сільськогосподарські підприємства – постачальники сировини не є пріоритетними і привабливими партнерами для текстильних підприємств. При цьому, вони цілком залежать від ситуації, що склалася на текстильних підприємствах. Для виробників текстильної сировини інтеграція в текстильне виробництво буде сприяти більшій диференціації сировини і стійкості цінової політики.

При створенні інтеграційних формувачів постачання сировини можуть координуватися шляхом програмних розробок, і з'являється можливість приділити увагу сільськогосподарському виробництву. На початкових етапах технологічного ланцюга виробництва текстильних товарів можна використовувати якісні відмінності волокна для цілеспрямованого формування сировинної бази нового типу і нової якості з заданими параметрами сировини.

Інтеграція виробництв різних галузей (сільського господарства, первинної обробки, текстильної промисловості) з метою використання наявних потужностей і їхнього повного завантаження, в перспективі може використовуватися в стратегічній вертикальній інтеграції потенціал швейних підприємств і їхні канали збуту, торгової потужності текстильних підприємств (фірмові магазини, фірмові відділи у великих торгових центрах) і торгової зв'язки.

При вирішенні проблеми розвитку галузі не можна не враховувати недоліки вертикальної інтеграції.

Інтегровані формування менш гнучкі і важко адаптуються до умов ринку, що швидко змінюються. У відношенні текстильного виробництва і його сировинної бази, істотної зміні технології відбуваються протягом тільки догострокових періодів і найчастіше на рівні відкриттів. Це порозумівається порівняльною складністю елементів технологічних переходів перетворення сирих текстильних волокон у готовий продукт.

Інтегровані ланки виробництва обмежені у свободі вибору партнерів і на цьому можуть втрачати свій прибуток. Текстильні підприємства спеціалізовані по видах сировини через особливості технологій: вовна, льон, бавовна. Воля вибору постачальників можлива при наявності вітчизняного ринку сировини. Вітчизняні текстильні підприємства очутилися покупцями дефіциту в Україні, тому сьогодні сировина для текстильних підприємств переважно імпортна.

Поетапний розвиток сировинної бази дозволяє сформувати взаємозв'язку між технологічними переходами, збалансувати виробничі потужності методом "втягування" сировинної бази по замовленнях виробника готової продукції. Ця проблема також зважається виходом підприємств на вільний ринок для поповнення недостатньої кількості сировини і напівфабрикатів або продажу надлишків.

Діяльність всього інтегрованого ланцюга виробництв складно аналізувати і контролювати. Ускладнюється процес управління, тому що необхідне знання в різних сферах виробництва. Ефект інтегрованого виробництва виникає завдяки мотивації саморегулювання, тобто ланки інтегрованої структури понесуть менші втрати при більш швидкій їхній адаптації до умов і вимог функціонування всього об'єднання. Ця проблема в основному стосується нових розробок і впровадження їх на ринок.

Сьогоднішня ситуація в вирішенні питань забезпечення сировиною текстильного виробництва є досить складною, тому фактори, що впливають на формовану систему, необхідно ретельним образом конкретизувати і зважити, врахувати при цьому специфіку галузі.

Первинним у напрямку відродження національного виробництва сировини і готового текстилю є те, що ця галузь має високий стійкий ринковий попит на продукцію і забезпечує швидкий обіг капіталу, тобто може надати поштовх для росту суміжних галузей і економіки держави в цілому. Реакції росту підприємств-партнерів інших галузей будуть сприяти широкі міжгалузеві зв'язки текстильного виробництва.

Складність технологічного процесу створення тканин від сировини до готових виробів визначає трудомісткість продукції галузі. При збільшенні фактичних обсягів діючих виробництв значно збільшиться кількість робочих місць і підвищиться купівельна спроможність населення

Процес виробництва тканин є вузько спеціалізованим. У цій формі поділу праці поруч з основним недоліком – заміна асортименту має потребу у великих капіталовкладеннях, є переваги, що збільшуються при створенні інтегрованих структур. Масштабність і масовість виробництва знижує витрати на виробництво тканин, що робить їх конкурентоспроможними за ціною.

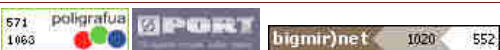
Істотною особливістю технології текстилю "від сировини до готових тканин" є можливість формування безвідхідних технологій, що дуже важливо для інтегрованого виробництва. Для цього потрібні глибоко пророблені напрямки використання високоартісних стоків оздоблювального виробництва, наприклад, у пральнях, хімічестках, технологіях регенерації стоків.

Висновки. Стратегія вертикальної інтеграції у агротекстильному виробництві веде до зниження витрат за рахунок ефекту масштабності текстильних підприємств, дозволяє підвищити якість кінцевого продукту, удосконалити технології по всьому технологічному ланцюгу, подолати диспаритет цін, усунути диктат цін з боку посередників і переробних підприємств. Такий вид інтеграції ефективний, якщо всі сировинні господарства, що забезпечують текстильну промисловість сировиною, працюють ритмічно і розвиваються приблизно однаковими темпами з підприємствами – споживачами сировини, або випереджальними темпами.

Список використаних джерел:

1. Капкаев А. Текстильна промисловість України / Капкаев А. // Текстильна промисловість -2009. —№7.-С. 12-14.
2. Клевцов К.М. Перспективи розширення сировинної бази текстильної промисловості / Клевцов К.М., Соболев О.А., Князев О.В. // Проблеми легкої та текстильної промисловості України. – 2009. - №1(15). – С. 67-71.
3. Лабурица О. Маркетингові дослідження українського ринку текстильних виробів:сучасний стан, проблеми, перспективи / Лабурица О. // Маркетинг в Україні.- 2006.-№6 (40).-С.45-51.
4. Наумов О.Б. Розвиток текстильної промисловості та її сировинної бази / Наумов О.Б. – Херсон. – 2004. –395 с.
5. Топіха І.Н. Основні проблеми розвитку галузі вічарства та шляхи їх розв'язання / І.Н. Топіха. // Вівчарство. Міжвідомчий тематичний науковий збірник №29. – Київ: Аграрна наука, 1998. – 252с.
6. Шелест Л.С. Методологічні аспекти експериментальної економіки галузі вівчарства (Монографія) / Шелест Л.С. – Асканія-Нова: Українська академія аграрних наук, Інститут тваринництва степових районів імені М.В. Іванова «Асканія-Нова», 2005. - 233с.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"